

KÁLVIN JÁNOS: SOLI DEO GLÓRIA azaz ISTENÉ A DICSŐSÉG

Gondolatok az 500 éves reformáció kapcsán

500 évvel ezelőtt, 1517. október 31-én Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes, teológia-professzor a Wittenbergi vártemplom kapujára kifüggesztette 95 pontból álló tézisét – ezzel vette kezdetét a reformáció. Luther a szükséges reformokat sokáig az egységes egyház keretében szeretne elérni. X. Leó pápa viszont Luthert eretneknek ítélte, a Szent Inkvizíció elé idézte, és kiközösítette az egyházból. Ennek lett eredménye a nyugati egyházszakadás.

A 95 tételt latinról hamarosan németre fordították, kinyomtatták, s így széles körben elterjedt.

A reformációnak köszönhetően nagy változások következtek be az emberek életében. Anyanyelvükön hallgathatták az istentiszteleteket és így megérthették azt. Anyanyelvükön olvashatták a Bibliát. A reformáció hittételeinek terjesztése nagymértékben támaszkodott Johannes Gutenberg (1397-1468), Gutenberg János újítására (~1440) a mozgatható betűkkel történő könyvnyomtatásra.

Az anyanyelvű Bibliák, a hitviták röplapjai, a nyomtatott kották fejlesztően hatottak az anyanyelvi kultúrára. A bibliaolvasás felgyorsította az olvasás terjedését mind népesebb körökben.

Protestáns vallási felekezetek

Luther Márton (1483-1546) követői az evangélikusok vagy lutheránusok, akik szervezetileg a különböző önálló evangélikus egyházak tagjai. Ez a Németországból indult vallás más országokban is meggyökeresedett.

A kálvinizmus a lutheri irányzatból indult ki, majd több újító reformátor hatása alatt formálódott (például **Ulrich Zwingli** (1484-1531) Zürichben és Bernben), akik között **Jean Calvin** (magyarosan **Kálvin János**, 1509-1564), a jogász végzettségű francia reformátor végül kiemelkedővé vált. Követői a reformátusok, avagy a (vastag nyakú) kálvinisták.

A reformátorok – Luther, Kálvin, Zwingli, és a többiek – meggyőződéssel vallották, hogy két alapigazság áll a reformatori erőfeszítések középpontjában. Ez a két alapigazság: a Sola Scriptura és a Sola Fide, azaz Egyedül a Szentírás és Egyedül hit által. Az azóta eltelt évszázadokban sem változott a helyzet. Az evangéliumi keresztyénség gondolkodásának középpontjában ma is az igazság áll, ebből az első ötöt idézzük.

1. Sola Scriptura (Egyedül a Szentírás):
2. Sola Fide (Egyedül hit által)
3. Sola Gratia (Egyedül kegyelemből):
4. Solus Christus (Egyedül Jézus Krisztus által)
5. Soli Deo Gloria (Egyedül Istené a dicsőség):

A magyar reformáció története és ennek kimagasló, követésre méltó alakjai, iskolái.

Először is az első magyar nyelvű Bibliáról kell szólnunk.

A Szentírást **Károlyi Gáspár** ((Nagykároly, 1529 körül –

Gönc, 1591) református esperes, gönci lelkész fordította le. A munkálatoknak 1586-ban kezdett neki. Három év múlva el is készült a teljes fordítás. Károlyi három év alatt egyedül nem fordíthatta le az egész Bibliát; a fordítás nyelvének vizsgálata arra vall, hogy legalább három segítőtársa volt. Az Újtestamentum nyelvileg egységesnek látszik, ebből valószínűsíthető, hogy ezt a részt teljes egészében Károlyi fordította. – Ma mindkét írásmód használatos bibliafordítónk nevével. – A nyomtatást 1589. február 18-án kezdték meg a lengyel származású **Mantskovits Bálint** (**Lengyelország ? - Vizsoly 1596 vége**) vezetésével Vizsolyban. A nyomtatás elkezdésekor még nem készült el a teljes fordítás, ezért Károlyi kéziratait az akkori gönci diákok – köztük Szenczi Molnár Albert – laponként, gyalogszerrel hordták Vizsolyba.

A vizsolyi, azaz a Károlyi Szentírás szinte minden paraszti, polgári és kis-, közép- és főnemesi család asztalára felkerült. Akkoriban keletkezhetett ez a kis versikes-, közép- és főnemesi család asztalára felkerült. Akkoriban keletkezhetett ez a kis versike

Hol Biblia a házban nincs,

Hiányzik ott a legfőbb kincs.

Tanyát a Sátán ütött ott,

De Isten nem lel hajlékot.

Siess, keresd ki a ládafiát,

És gyorsan végy egy Bibliát!

A többszöri újra fordítás ellenére sem vesztett népszerűségéből a Károlyi Szentírás, mert 2000 tájkán, könyvtáros koromban 100 db ajándékiblia talált gazdára Besenyőtelken.

A zsoltárokat elsősorban azért tartották különösen nagy becsben, mert ezek az énekek magából a Szentírásból származtak. Így a középkorban is mindvégig a zsoltároskönyv volt a fő énekeskönyv. 1541-ben Genfben Kálvin, a költő Clement Marot-t bízta meg a zsoltárok versbe szedésével, a munkát azonban Theodore de Beze fejezte be. A dallamok jó részét Louis Bourgeois kántor és énektanár készíti el. 1562-ben Genfben adták ki a 150 zsoltárt tartalmazó zsoltároskönyvet. A magyar fordítást **Szenczi Molnár Albert** (1574-1634) készítette el 1606-ban. Herbornban adták ki 1607-ben. Szenczi nem franciából, hanem a latin és német nyelvű fordításokból dolgozott. Sikere oka: a zsoltárok a kor beszélt dallami nyelvén szólaltak meg. Szenci Molnár Albert zsoltár fordításai a mindenkor magyar népi és magaskultúra ihlető forrása. Református Istentiszteleteinket egy zsoltár éneklésével kezdjük. Itt mondjuk el, hogy református lelkészeink úgy mennek fel a szószékre, hogy palástban vannak és a kezükben van a Bibliájuk. Istentiszteleteink liturgiájában pedig fontos szerepe van az éneklésnek. Isten magasztalására zsoltárokat, fohászzkodásokat, hitvalló dicséreteket és lelki énekeket énekelünk.